

УДК 94/314.15

ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛЮДСТВА ПОЧАТКУ ХХІ ст. (НА ПРИКЛАДІ БІЖЕНЦІВ, ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ ТА НЕЛЕГАЛЬНИХ МІГРАНТІВ)

Продовження. Початок див. у вип. 1 (34) за 2016 р.

Лавер О. Г. (Ужгород)

У статті вивчаються питання динаміки чисельності біженців, вимушених переселенців та нелегальних мігрантів упродовж ХХ - початку ХХІ століть. Розглядається динаміка їхньої чисельності за континентами земної кулі та за окремими країнами.

Ключові слова: біженці, вимушені переселенці, мігранти, динаміка чисельності.

Війни, які велися починаючи з другої половини ХХ ст., породили не тільки проблему мільйонів біженців та переміщених осіб, але й призвели до «дев'ятого валу» міграційних процесів, які включають проблему нелегальних мігрантів. Тут доцільно проаналізувати декілька причин виникнення означених проблем.

І. Розглянемо приклад Німеччини, яка в роки Другої світової війни зазнала величезних втрат. Згідно з даними, які наводить дослідник Б. Соколов [1, с. 86-87], на фронтах загинули 2-2,5 млн. мирних жителів країни. Економіка Західної Німеччини, що в післявоєнний період динамічно розвивалася, потребувала мільйонів робочих рук, які необхідно було звідкись взяти. Спочатку в Західну Німеччину переманювалося населення Східної Німеччини (колишня НДР). За даними джерела [2, с. 379] упродовж 1945-1961 рр. у Західну Німеччину перебралось на постійне проживання 2,6 млн. жителів Східної Німеччини (15% населення НДР), поки цей процес не було призупинено будівництвом Берлінської стіни. Паралельно було укладено угоди з низкою європейських країн – Італією, Іспанією, Грецією – щодо залучення громадян цих країн до роботи у ФРН. Проте найбільш значущою виявилася угода з Туреччиною, укладена 30 жовтня 1961 р. На її підставі до ФРН прибули 700 тис. турецьких заробітчан, а потім – членів їхніх родин (усього 3 млн. осіб) [3]. Загалом, з кінця 1950-х рр. і до 1973 р., коли практику масових запрошень іноземних робітників було припинено, до ФРН приїхали 14 млн. осіб, а виїхали – 11 млн. осіб [4]. Таким чином, перетворившись, власне, на «прохідний двір», Німеччина з країни однонаціональної стала багатонаціональною, оскільки частка титульної нації (німців) істотно зменшилася. Так, наприклад, станом на 2001 р. із 82 млн. населення ФРН понад 7,3 млн. становили іноземці [5]. Національний склад іноземців (на 31 грудня 2001 р.) був такий: із 7.398.036 іноземців 1.947.938 (36%) становили турки, 1.085.765 (14,7%) – представники етносів колишньої Югославії, 616.282 (8,3%) – італійці, 362.708 (4,9%) – греки й т. д. [6]. Після того як іноземцям дозволили приймати громадянство ФРН,

їхня кількість дещо знизилася, проте ненабагато. Так, згідно з даними перепису 2011 р., населення ФРН становило близько 80,2 млн. осіб, із них 74.050.320 громадян Німеччини та 6.169.360 іноземців (7,7% населення країни) [7]. В одному з джерел [8] наводиться дещо більша кількість іноземців, а саме 6.751.002 осіб, із них 1.738.831 турків (25,76% від загальної кількості), 534.657 італійців (7,92%), 481.929 сербів та чорногорців (7,14%), 303.761 греків (4,5%) і т. д. Але не всі громадяни ФРН – етнічні німці. Так, наприклад, німецьке громадянство мали 700 тис. турків [3], тільки 2012 р. німецьке громадянство дістали 112.300 осіб – переважно турків, сербів, косовських албанців, поляків та деяких інших [9]. Необхідно додати, що новонавернені громадяни ФРН зовсім не прагнуть асимілюватися з німецьким народом [3], перед яким відкривається перспектива стати в майбутньому національно меншиною на своїй історичній батьківщині. Колишній канцлер ФРН Гельмут Шмідт зауважив, що залучення іноземних робітників до роботи в Німеччині було помилкою, проте якби не ця «помилка», ВВП країни був би значно меншим, аніж тепер [10]. Іншими словами, бажаючи отримати максимальні прибутки, правляча еліта ФРН абсолютно не дбала про майбутнє власного народу.

ІІ. Крах колоніальної системи мав катастрофічні наслідки – як для колоній, так і для їхніх метрополій. Розглянемо, для прикладу, Францію, яка впродовж 1954-1962 рр. вела війну в Алжирі. В її результаті загинули понад 15 тис. військовослужбовців французької армії, 1 млн. алжирців (як військових, так і цивільних жителів), та ще близько 1 млн. французів Алжиру, так званих «чорноногих», переселилися до Франції [11, с. 679]. Слідом за «чорноногими» до Франції через небезпеку переслідувань переселилися алжирці, які співробітничали з французькими властями – так звані «харкі». Їх переселилося понад 91 тис. осіб [12]. «Харкі» стали основою мусульманської громади Франції, оскільки слідом за ними до колишньої метрополії, через ліберальну міграційну політику французьких властей, потяглися їхні

родичі, а за ними – інші мігранти, переважно з північно-африканських колоній.

Станом на 2012 рік населення Франції становило 65,7 млн. осіб [13], причому нараховувалося 5,87 млн. мігрантів, із них 2,17 млн. дістали французьке громадянство, а 3,7 млн. його не мали [14, с. 16]. Мусульманське населення Франції становило від 5 до 6 млн. осіб, або 6-8% її населення [13]. Серед мусульман Франції 2012 р. було нараховано 1,55 млн. алжирців, 1 млн. марокканців, 350 тис. тунісців, 315 тис. турків і т. д. [15]. Додамо, що новонавернені «французи» абсолютно не прагнуть залучатися до лав французького народу та переймати його цінності [16].

Аналогічна ситуація мала місце в Португалії, куди після завершення колоніальної війни 1961-1974 рр. втекли понад 500 тис. жителів її африканських колоній [17], – як власне португальців, так і представників африканських народів. Міграційні процеси, описані нами вище, призвели до того, що 2012 р. з 10,5 млн. населення країни 87% становили португальці, 12% – вихідці з Африки та Азії, близько 1% – іспанці та вихідці зі Східної Європи [18].

Великобританія, на відміну від Франції або Португалії, не вела довготривалих колоніальних воєн, проте й у цьому випадку крах її колоніальної системи призвів до міграцій населення колоній у метрополію. Так, наприклад, населення Англії та Уельсу 2011 р. порівняно з 2001 р. зросло на 7% і становило 56,1 млн. осіб, проте частка корінних жителів зменшилася з 87% до 80%, а мігрантів – навпаки зросла: з 13% до 20% [19]. Показово також,

що в столиці держави – Лондоні – білі люди британського походження 2001 р. налічували 58% населення, а 2011 р. – тільки 45%, тобто виявилися меншістю населення британської столиці [19]. Зате мусульмани становили 4,8% населення Англії та Уельсу [19]. На початку XXI ст. у Великобританії проживали 1 млн. індійців, 747 тис. пакистанців, щонайменше 283 тис. вихідців із Бангладеш, 485 тис. – із Африки і т. д. [20, с. 50-51]. Всі вони намагалися селитися в окремих ізольованих кварталах британських міст (за багатьма ознаками це нагадує гетто) і не робили великих спроб інтегруватися у британське суспільство.

Таким чином, крах колоніальних імперій європейських держав стимулював міграцію частини населення їхніх колоній до метрополій. На нових місцях поселення новоприбулі намагалися селитися ізольовано від корінного населення, зберігати свої традиції та звички, власну манеру поведінки, що згодом почало призводити до сутичок і конфліктів із корінним населенням, питома вага якого серед населення метрополії мала тенденцію до постійного зменшення.

III. У колишніх колоніях, які стали незалежними державами, розгорнулася (як і в інших країнах «третього світу») жорстка боротьба місцевих еліт за лідерство, що, у свою чергу, призвело до тривалих громадянських воєн. За нашими підрахунками [21, с. 244] розподіл людських втрат у локальних війнах і конфліктах за континентами земної кулі без урахування території колишнього СРСР упродовж 1900-1939 рр. та 1945-2000 рр. виглядав так (табл. 1):

Таблиця 1

Розподіл людських втрат у локальних війнах і конфліктах протягом 1900-1939 та 1945-2000 рр.

1900 - 1939 рр.			1945 - 2000 рр.		
Континент	Кількість загиблих		Континент	Кількість загиблих	
	млн. осіб	%		млн. осіб	%
Європа	1.804	12,75	Європа	0.196	0,58
Латинська Америка	2.099	14,84	Латинська Америка	0.632	1,86
Африка	1.653	11,68	Африка	7.591	22,36
Азія	8.591	60,73	Азія	25.532	75,20
Разом	14.147	100,00	Разом	33.951	100,00

Як випливає з даних таблиці, за післявоєнний час (період 1945-2000 рр.) країни Африки та Азії, включаючи колишні колонії, стали основним регіоном, де проходили локальні війни і конфлікти. Причому війни ведуться довготривалі, досить часто впродовж десятків років. Так, наприклад, громадянська війна в Анголі тривала 27 років (1975-2002 рр.), війна за незалежність Еритреї – 31 рік (1960-1991 рр.), дві війни за незалежність Південного Судану – 39 років (1955-1972 рр., 1983-

2005 рр.) і т. д. Найбільш довготривалими були громадянські війни в Бірмі (нині – М'янма) та в Колумбії, які, почавшись 1948 р., тривали десятки років (у М'янмі – до 2012 р., в Колумбії – до 2016 р.). Це викликано не в останню чергу тією обставиною, що в сучасних умовах збройним силам указаних держав досить важко перемогти озброєних опонентів, особливо якщо ті вдаються до тактики партизанської боротьби, що засвідчують дані, наведені в табл. 2 [22].

Таблиця 2

Загальні шанси держави перемогти збройний партизанський рух у різні часові проміжки

Часові проміжки (роки):			
1800-1850	1850-1900	1900-1950	1950-2003
85%	74%	50%	21%

Будучи втягнутими в затяжні громадянські війни, в яких опозиція вдається до тактики партизанських дій, держави «третього світу» змушені витратити величезні кошти на армію та оборону країни, замість того щоб спрямовувати їх на соціально-економічний розвиток. Як приклад, розглянемо М'янму та Колумбію, в яких громадянські війни почалися 1948 р. Армія М'янми зросла із 43 тис. 1951 р. до 492 тис. 2012 р., тобто більше ніж у 10 разів, а чисельність повстанців 2012 р.

становила всього 14 тис. осіб [23]. Збройні сили Бірми займали 9-те місце за чисельністю в світі, на їх утримання щороку витрачалося 2,1 млрд. доларів США (2,1 % ВВП країни) [24], проте громадянська війна в країні десятиліттями не припинялася. В Колумбії станом на середину 2014 р. чисельність збройних сил становила 207 тис. осіб, на їх утримання витрачалося 2,8 млрд. доларів США щороку [25], але колумбійська армія не могла подолати повстанців загальною чисельністю 13 тис. осіб [26].

Ситуація, за якої країни «третього світу» були втягнуті в довготривалі громадянські війни, а багаті країни, навпаки, жили мирним життям, призвела до того, що розрив у рівнях прибутків між багатими й бідними країнами постійно збільшувався, що красномовно засвідчують дані табл. 3 [27, с. 79].

Таблиця 3

Співвідношення рівнів багатства багатих і бідних країн у різні роки

Роки	1820	1913	1950	1973	2001
Співвідношення рівнів багатства	3 : 1	11 : 1	35 : 1	44 : 1	78 : 1

Додамо, що зростає розрив у прибутках не тільки між багатими і бідними країнами, але й між багатими і бідними громадянами цих країн. Так, за даними швейцарського банку Credit Suisse, порівняно з 1990-ми роками розрив у прибутках багатих та бідних громадян у країнах, що

розвиваються, зріс на 11%, а в розвинених країнах – на 9% [28]. Іншими словами, багаті стають багатшими, а бідні – все біднішими. Загалом станом на середину 2013 р. розподіл світового багатства серед населення земної кулі виглядав так (табл. 4) [28]:

Таблиця 4

Розподіл світового багатства серед населення земної кулі (середина 2013 р.)

Дані	Загальна кількість	Зокрема:	
		576	72
Чисельність населення (млн. осіб)	7.200	576	72
У %	100	8	1
Обсяги світового багатства (трлн. \$)	241,0	120,5	96,4
У %	100	50	40

Ситуація, описана нами вище, призводила до нестримного бажання спочатку біженців, а потім і мігрантів (зокрема й нелегальних мігрантів) будь-що переселитися з бідних країн у багаті.

IV. Дійсно, важко втриматися від спокуси міграції, якщо станом на середину 2011 р. прибутки на душу населення в США були вищими від прибутків мексиканців у 5 разів, а прибутки іспанців перевищували прибутки північноафриканців у 20-25 разів! [29]. А від Іспанії до Марокко відстань становить усього 13 кілометрів (через Гібралтарську протоку).

Таким чином, ослаблення провідних

європейських держав після завершення Другої світової війни призвело до розпаду їхніх колоніальних імперій, а колоніальні війни, які вели ці держави вкупі з громадянськими війнами, що проходили на територіях колишніх колоній, спровокували проблему біженців. Проблема біженців, у свою чергу, дала поштовх міграційним процесам, які охопили практично всі держави земної кулі.

Проте, як впливає з досліджень К. Щербакової, питома вага біженців від воєнних дій серед числа міжнародних мігрантів має тенденцію до зменшення (табл. 5) [30]:

Таблиця 5

Питома вага біженців від воєнних дій серед числа міжнародних мігрантів (1900-2013 рр.)

Роки ►	1900	2000	2010	2013
Кількість біженців (млн. осіб)	18,6	15,6	15,4	15,7
Відсоток біженців серед міжнародних мігрантів	12,1%	9,0%	7,0%	6,8%

Стосовно абсолютних цифр, то динаміку зростання чисельності міжнародних мігрантів за

період із 1960 по 2013 рр. представлено в таблиці 6 [31- 33].

Таблиця 6

Динаміка зростання чисельності міжнародних мігрантів (1960-2013 рр.)

Роки ►	1960	1970	1980	1990	2000	2005	2010	2013
Загальна чисельність (млн. осіб)	75,46	81,34	99,28	154,25	176,74	190,63	214	232

Зауважимо, що показники як абсолютної, так і відносної чисельності міжнародних мігрантів мають стійку тенденцію до зростання. Якщо 1990 р. мігранти становили 2,9% населення нашої планети [38], то 2005 р. – 3% [34], 2010 р. – 3,1 % [38], а 2013 р. – 3,2% [33]. Якщо 1960 р. частка мігрантів у населенні перевищувала 10% у 27 країнах, то 2005 р. таких країн було вже 50 [31]. Мігранти становлять великий відсоток активного населення країн, в яких вони проживають і працюють. Так, наприклад, станом на 2004 р. мігранти становили понад 90% активного населення Об'єднаних Арабських Еміратів, 82% активного населення Кувейту, 56% – Саудівської Аравії, 45% – Люксембургу, 25% – Австралії й т. д. [31]. Якщо взяти до уваги регіональний вимір, то, наприклад, 2010 р. загальна кількість мігрантів із африканського континенту становила 34 млн. осіб або 3,7% населення Африки, понад 20 млн. арабів у той час мешкали поза межами країн їхнього походження [35, с. 11]. Станом на 2013 р. у США проживали 45,8 млн. мігрантів, у Росії – 11,2 млн., у Німеччині – 9,8 млн.; у Саудівській Аравії – 9,1 млн.; в Об'єднаних Арабських Еміратах та у Великобританії – по 6,5 млн. [36]. Причому в розвинених країнах мігранти становили 10,8% усього населення, а в країнах, що розвиваються – в 10 разів менше – усього 1,6% населення [37].

Міжнародні мігранти, у свою чергу, поділяються на легальних та нелегальних. **Легальні мігранти** – це іноземці, які потрапляють на роботу в іншу державу на основі відповідних угод і договорів. Зауважимо, що, крім згадуваної вище Західної Німеччини, відповідні договори уклали ще й інші держави. Так, наприклад, 1946 р. було укладено договір між Бельгією та Італією, згідно з яким у Бельгію для роботи в гірничодобувній та важкій промисловості прибули 77 тис. італійців [34]. Пізніше аналогічні договори були укладені урядом

Бельгії з Іспанією (1956 р.) та Грецією (1957 р.) [34]. Подібним чином 1952 р. було укладено договір між Швецією та Фінляндією, відповідно до якого робітники з Фінляндії отримували можливість працювати у Швеції [39, с. 13].

Нелегальні мігранти – це особи, які намагаються потрапити в іншу державу (переважно для роботи) нелегальним чином. Нелегальна міграція, або міграційна контрабанда, – це незаконне проникнення в країну особи, яка не є громадянином цієї країни, або яка не має права на постійне місцеперебування в цій державі, з метою фактично (прямо або опосередковано) одержати фінансовий або інший матеріальний прибуток [40].

Станом на 2012 р. із 214 млн. мігрантів нелегальним мігрантом був кожен сьомий – тобто можемо говорити про 30,57 млн. осіб [40]. Так, чисельність нелегальних мігрантів того року оцінювалась у межах 25,5 - 32,1 млн. осіб, тобто в межах 11,92% - 15% від їхньої загальної чисельності [32]. Зі 190,63 млн. мігрантів 2005 р. від 10% до 15% становили нелегали [31]. Тобто, з усієї кількості міжнародних мігрантів максимальний відсоток нелегалів становить 15%.

Нелегальних мігрантів завжди буває багато в тих державах, де життєвий рівень значно вищий за життєвий рівень у сусідніх країнах. Причому це не обов'язково повинні бути країни Західної Європи або США. Наприклад, станом на 2008 р. в Італії нараховувалося до 1 млн. нелегалів, в Іспанії – 300-500 тис., у Франції – від 200 тис. до 1 млн., у Великобританії – понад 100 тис. [41]. В той же час у Південно-Африканській Республіці було нараховано 5 млн. нелегалів, зокрема 3 млн. – із сусіднього Зімбабве [42]. Понад 10% населення Домініканської Республіки становлять нелегали з Гаїті [32]. В далекій Малайзії нараховувалося 1,8 млн. легальних мігрантів та 0,8 млн. нелегалів – переважно із сусідньої Індонезії [32].

Процес нелегального потрапляння в іншу країну – дуже важкий, він пов'язаний не тільки з матеріальними затратами, але й нерідко з ризиком для життя. Так, за період 1983–2013 рр. (20 років) біля узбережжя Італії втопилося близько 20 тис. нелегальних мігрантів [42]. А в жовтні 2013 р. весь світ був шокований звісткою про катастрофу поблизу острова Лампедуза, коли в Середземному морі втопилися 359 нелегальних мігрантів – здебільшого з Еритреї, Ефіопії та Сомалі [44]. Щодо вартості переїзду, то «квиток» з Лівії до Італії через Середземне море коштує 1 тис. євро [45]. Шлях, наприклад, із Бангладеш до Греції набагато дорожчий – 10 тис. доларів США [46], а якщо нелегал побажає потрапити з Греції до Німеччини, то ще додатково потрібно викласти від 2 до 8 тис. євро [46]. Оскільки бажаючих потрапити в омріяне Ельдорадо багато, то контрабандисти, які займаються нелегальним перевезенням людей, отримують величезні прибутки, щорічний розмір яких коливається в межах від 4 до 7 млрд. доларів США [47]. З метою отримання максимальних прибутків контрабандисти поширюють чутки, що в Європі нелегалів з нетерпінням чекають, що їм надаватимуться соціальні пільги та робочі місця, квартири, машини, 10 тисяч євро «підйомних» і т. п. [48]. В результаті обдурені люди продають будинки, все своє майно, щоб попрямувати до Європи, де їх нібито чекають, як обіцяють контрабандисти, «чисті міста, красиві жінки та круті авто» [46].

Реальність не має нічого спільного з подібними мріями. Після прибуття нелегалів до Європи вони поміщаються у спеціальні розподільчі центри, умови утримання в яких мало чим відрізняються від тюремних [48]. Там вони, як правило, без особливого успіху намагаються здобути статус біженця, що дає їм можливість затриматися в омріяній країні на певний строк.

Проте одержати статус біженця дуже непросто, а в багатьох випадках практично неможливо. Наприклад, 2012 р. до урядів країн Євросоюзу надійшло 332 тис. клопотань про надання статусу біженця від громадян інших країн, переважно Афганістану, Сомалі, Пакистану. Результат такий: 74% клопотань було відхилено, 14% – задоволено, додатковий захист було надано 10% біженців, і ще 2% дозволили тимчасово залишитися в країні [49]. В Японії 2013 р. було зафіксовано 3777 клопотань про надання статусу біженця. Як наслідок, такий статус дістали шість осіб [50]. У Російській Федерації впродовж 2008–2012 рр. із 11637 клопотань було задоволено всього 888, або 7,6% від загальної чисельності [51].

Тих нелегальних мігрантів, кому відмовлено у статусі біженця, чекає депортація. Біженців, котрі не зможуть продовжити свій статус, також чекає депортація. Слід додати, що депортація нелегалів лягає важкою ношею на бюджет приймаючої країни.

Наприклад, Україна, де нелегальних мігрантів порівняно небагато, тільки 2010 р. витратила 300 тис. гривень на їхню депортацію [52]. Для порівняння, в Мексиці 2004 р. було депортовано 188 тис. нелегалів із Центральної Америки, причому депортація обійшлася мексиканській казні у 10 млн. доларів [54]. Утримання нелегалів – справа також дорога. Наприклад, утримання одного нелегального мігранта в Італії коштує державній казні 30 євро на день [45]. А їх прибуває в країну щороку десятки тисяч осіб. Тому багато держав готові заплатити нелегалам гроші, щоб тільки ті залишили межі держави. Так, наприклад, Австралія виплачує 9,4 тис. доларів США за повернення нелегала до Лівану, 4 тис. доларів – відповідно до Ірану та Судану, 3,3 тис. доларів – до Пакистану та Непалу [53]. Проте не всі нелегальні мігранти бажають повертатися додому, адже на батьківщині все майно продане, і їх там ніхто не чекає. Такі нелегали поповнюють неофіційний ринок праці, де на них чекає – у кращому випадку – важка фізична праця без її належної оплати.

Потрібно зауважити, що не тільки міжнародні мігранти бажають працювати в багатій державі. Самі багаті держави, зі свого боку, також мають потребу у праці мігрантів. Причина такого явища проста: міжнародні мігранти (включаючи нелегалів) прагнуть до кращого життя, а багаті держави потребують їхню дешеву та некваліфіковану робочу силу. Ба більше; в Західній Європі дешева та некваліфікована робоча сила – це основа функціонування цілого ряду галузей промисловості. Наприклад, у Бельгії мігранти становлять 50% усіх шахтарів, у Швейцарії – 40% усіх робітників, зайнятих у будівництві, в Німеччині – 60% робітників обробної промисловості і т. д. [55]. Стосовно прибутків, які приносять мігранти до бюджету приймаючої держави, то, наприклад, 1972 р. вони виробили понад 30% ВВП Західної Німеччини [55], а 2006 р. – принесли в бюджет Великобританії понад 10 млрд. доларів [56]. До 2036 р., за розрахунками провідних економістів, до світової економіки завдяки праці міжнародних мігрантів увіллється понад 39 трлн. доларів [56]. Не слід забувати, що при цьому приймаючі держави суттєво економлять на зарплатах мігрантів. Наприклад, якщо прийняти середню заробітну плату громадянина Греції за 100%, то легальний мігрант за цю ж працю буде отримувати 85% – тобто на 15% менше, а нелегал – тільки 40%, тобто на 60% менше [57, с. 79]. Без праці нелегальних мігрантів не можуть обійтися цілі галузі народного господарства багатих країн, хоча офіційно повсюди декларується їхнє неприйняття на роботу. Якби не нелегали, то нікому було би збирати цитрусові й томати на півдні Італії. Корінні італійці цю роботу виконувати не бажають, вважаючи її «брудною», а нелегали з Африки готові працювати за 40% мінімальної

зарплати [58]. Аналогічним чином, корінні жителі Німеччини «брудною» вважають роботу санітара. А тому на посади санітарів масово набирають нелегалів, причому через старіння німецької нації кількість цих посад може зрости на 0,5 млн. місць [59, с. 8]. Нелегали згодні виконувати цю роботу за третину її ціни, причому в обох наведених випадках нелегалів де-юре немає, а є тільки виконана ними робота. Нелегал вдячний за койку в бараці, за батон вчорашнього хліба, йому не потрібно оплачувати лікарняний, оскільки він не знає, куди йому звертатися за медичною допомогою.

Важливу роль у сучасній економіці відіграють грошові перекази міжнародних мігрантів на

батьківщину. Економіст І. Прелепський зауважує з цього приводу: «Безумовно, мігранти вилучають частину ресурсів із економіки приймаючої країни. Але з іншого боку, оскільки праця мігрантів коштує дешевше праці корінних жителів, виходить, що гастарбайтери стримують ріст інфляції. Завдяки їхній праці ціни на певні групи товарів і послуг не досягають своїх максимумів. За рахунок мігрантів росте внутрішнє споживання, що, у свою чергу, стимулює зростання торгівлі й виробництва в цілому» [60]. Згідно з даними джерел [61; 62], обсяги грошових переказів міжнародних мігрантів постійно зростають (табл. 7).

Таблиця 7

Динаміка зростання обсягів грошових переказів міжнародних мігрантів (2001-2013 рр.)

Роки ►	2001	2003	2009	2010	2011	2012	2013
Обсяги грошових переказів (млрд. \$)	74	93	418	454	506	519	549

Із суми 549 млрд. доларів (2013 р.) 414 млрд. було переказано в країни, що розвиваються [62], причому, зокрема, в Індію – 71 млрд. доларів, у Китай – 60 млрд., у Філіппіни – 26 млрд., у Мексику – 22 млрд. доларів і т. д. [63]. Щоб уявити, яку вагу мають грошові перекази мігрантів для країн їхнього походження, додамо, що, наприклад, 2012 р. гастарбайтери з Таджикистану переказали додому 3,35 млрд. доларів США, що дорівнює 47% усього ВВП країни; грошові перекази до Киргизстану забезпечили 29% ВВП цієї держави, до Молдови – відповідно 23% ВВП [60]. А станом на 2013 р. аналогічні перекази забезпечували: в Таджикистані – майже 50% ВВП, у Киргизстані – 30%, у Молдові – 25%, у Вірменії – 20%, у Грузії –

10% ВВП зазначених країн [63].

Як зауважив Генеральний директор Центру Разумкова Валерій Чалий, масовий завіз міжнародних мігрантів у розвинуті країни Заходу мав на меті наростити їхній економічний потенціал без підвищення заробітної плати, якості життя та створення комфортних умов для роботи [64]. Такий шлях розвитку економіки спочатку виглядав виграним, поки чисельність міжнародних мігрантів не стала великою. Як наслідок, почалося зменшення відсотку титульних націй цих держав, що, у свою чергу, потягло сплеск ксенофобії та міжнаціональної нетерпимості [64]. Питання взаємовідносин мігрантів та корінного населення будуть розглянуті в наступній публікації.

1. Соколов Б. Кто воевал числом, а кто – умением... / Б. Соколов. – М.: Яуза-пресс, 2011 – 288 с.
2. Соколов Б. Наркомы террора. Они творили историю кровью / Б. Соколов. – М.: Яуза; Эксмо, 2005. – 512 с.
3. Німці турецького походження: інтеграція – так, асиміляція – ні // Євронеос – 2011. – 2 листопада.
4. Баде К. Иммиграция и интеграция в Германии. [Електронний ресурс] / К. Баде. – 2008, 9 октября. – Режим доступу: <https://www.deutschland.de/ru/topic/obshchestvo>.
5. Эхо планеты. – 2001. – № 49. – С. 10.
6. Азия и Африка сегодня. – 2003. – № 10. – С. 17.
7. Муговкина Л. Перепись населения в Германии: такого не ожидал никто. [Електронний ресурс] / Л. Муговкина. – 2013, 17 июня. – Режим доступу: <http://www.de-online.ru/news/2013-06-17-149>.
8. Население Германии. – Материал из Википедии. – свободной энциклопедии.
9. Германия: растет число мигрантов, получающих гражданство // ББС. – 2013, 26 августа.
10. Цильорик Д. Европа возводит стены от нелегальных иммигрантов / Д. Цильорик // Независимая газета. – 2012, 28 декабря.
11. Всемирная история войн – Минск: ООО «Харвест», 2005. – 768 с.
12. Харки. – Материал из Википедии. – свободной энциклопедии.
13. Население Франции. – Материал из Википедии. – свободной энциклопедии.
14. Щербаков С. Иногда так трудно стать французом / С. Щербаков // Эхо планеты. – 2013. – № 35. – С. 14-17.
15. Как живут беженцы во Франции? [Електронний ресурс]. – 2013, 19 октября. – Режим доступу: <http://vorrosik.net>.
16. Беженцы издеваются над Францией. [Електронний ресурс]. – 2011, 27 декабря. – Режим доступу:

- <http://www.repin.info/national>.
17. История Португалии. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.falar.ru/istoriya_portugalii_91.php.
 18. Население Португалии. – Материал из Википедии. – свободной энциклопедии.
 19. Население Англии и Уэльса выросло за счет иммиграции // ББС. – 2012, 14 декабря.
 20. Карпов Г. А. Другие англичане: афро-азиатские сообщества в Великобритании / Г. А. Карпов // Азия и Африка сегодня. – 2010. – № 5. – С.49-53.
 21. Лавер О. Г. Війни та народонаселення країн світу в ХХ столітті. Статистичне дослідження: [наукова монографія] / О. Г. Лавер. – Ужгород: Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ управління у справах преси та інформації, 2002. – 304 с.
 22. Скрипник С. Рыба живет в воде, а партизан – в народе... [Электронный ресурс] / С. Скрипник, А. Грешнов. Режим доступа: http://www.artofwar.net.ru/profiles/sergei_skrpnik_andrei_greshnov_p/view.
 23. Internal conflict in Burma. – From Wikipedia, the free encyclopedia.
 24. Вооруженные силы Мьянмы. – Материал из Википедии. – свободной энциклопедии.
 25. Вооруженные силы Колумбии. [Электронный ресурс]. – 2014, 8 июня. – Режим доступа: http://www.200stran.ru/war_country103.html.
 26. Колумбия. – Материал из Википедии. – свободной энциклопедии.
 27. Малиновська О. А. Міжнародна міграція в контексті модернізації суспільства / О. А. Малиновська // Демографія та соціальна економіка. – 2012. – № 1. – С. 77-85.
 28. ...Сколько зарабатывают богачи? // Аргументы и факты в Украине. – 2014. – № 6. – С.13.
 29. Интервью с консулом Испании в Санкт-Петербурге Рикардо Пейдро Конде. [Электронный ресурс]. – 2011, 28 апреля. – Режим доступа: <http://www.rosbalt.ru/piter/2011/04/28/843984.html>.
 30. Щербакова Е. Доля беженцев среди международных мигрантов снижается / Е. Щербакова // Демоскоп Weekly. – 2013. – № 579-580. – 16-31 декабря.
 31. Алешковский И. А. Тенденции международной миграции в глобализирующемся мире. [Электронный ресурс] / И. А. Алешковский, В. А. Ионцев // Век глобализации. – 2008. – № 2. – Режим доступа: <http://www.socionauki.ru/journal/articles/129862>.
 32. Illegal immigration. – From Wikipedia, the free encyclopedia.
 33. ООН: в мире растет число мигрантов. [Электронный ресурс]. – 2013, 13 сентября. – Режим доступа: <http://www.svoboda.org/content/article/25103418.html>.
 34. Иммиграция населения. – Материал из Википедии. – свободной энциклопедии.
 35. Абрамова И. О. «Арабская весна» и трансграничная миграция / И. О. Абрамова, С. А. Бессонов // Азия и Африка сегодня. – 2012. – № 6. – С.10-17.
 36. Россия заняла второе место в мире по числу мигрантов в рейтинге ООН. [Электронный ресурс]. – 2013, 12 сентября. – Режим доступа: <http://top.rbc.ru/economics/12/09/2013/876238.shtml>.
 37. Число мигрантов в мире превысило 230 млн. человек. [Электронный ресурс]. – 2013, 11 сентября. – Режим доступа: <http://tvrain.ru/articles>.
 38. Щербакова Е. Число международных мигрантов растет... / Е. Щербакова // Демоскоп Weekly. – 2013. – № 555-556. – 20 мая - 2 июня.
 39. Дергачева И. Шведы теряют терпение / И. Дергачева // Эхо планеты. – 2013. – № 33. – С. 12-15.
 40. Омер Эрсой. Миграционное давление с Востока («Strategic Dusunce Enstitusu», Турция). [Электронный ресурс]. – 2012, 29 ноября. – Режим доступа: <http://inosmi.ru/world/20121129/202765959.html>.
 41. Господынько Н. Е. Нелегальная иммиграция из стран Северной Африки в ЕС: количественные и качественные характеристики. [Электронный ресурс] / Н. Е. Господынько // Экономическая глобализация. 2008. – № 4 (28). – Режим доступа: <http://www.m-economy.ru/art.php>.
 42. Xenophobia is South Africa. – From Wikipedia, the free encyclopedia.
 43. По данным МОМ число мигрантов из Африки в Европе значительно возросло. [Электронный ресурс]. – 2014, 28 января. – Режим доступа: <http://www.russian.fr/evropa/20140128>.
 44. Количество найденных у Лампедузы тел достигло 359. [Электронный ресурс]. – 2013, 12 октября. – Режим доступа: <http://www.bfm.ru/news/232591?doctype=news>.
 45. Нежеланные иммигранты Европы // Евроньюс. – 2014, 21 мая.
 46. Illegal immigrants in Greece: At the mercy of the people struggles. [Электронный ресурс]. – 2012, May 24. – Режим доступа: <http://www.spiegel.de/international/europe>.
 47. Боровик М. А. Иммиграция в Европе – вызов европейской безопасности. [Электронный ресурс] / М. А. Боровик, П. В. Шемберко. – Режим доступа: <http://www.inion.ru/product/eurosec/st5v8.htm>.
 48. Немировский Б. Перетягивание нелегалов. [Электронный ресурс] / Б. Немировский. – 2013, 6 июня. – Режим доступа: <http://kackad.com/kackad/?p=16623>.
 49. Сердобольная Европа: в каких странах больше всего беженцев. [Электронный ресурс]. – 2013, 28 марта. –

- Режим доступу: <http://news.bigmir.net/world/689595>.
50. В 2013 году Япония удовлетворила только 6 просьб об убежище. [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://smi2.mirtesen.ru/blog/43804820245>.
 51. Признание беженцев в РФ (общие сведения на 01.01.2013). [Электронный ресурс]. – Режим доступу: http://www.fms.gov.ru/about/ofstat/bezhenci_stat.
 52. В 2010 году на западной границе Украины задержали 91 группу нелегальных мигрантов. [Электронный ресурс]. – 2010, 18 ноября. – Режим доступу: http://www.fms.gov.ru/about/ofstat/bezhenci_stat.
 53. Австралия заплатит иммигрантам \$9,4 тысяч за возвращение на родину // Демоскоп Weekly. – 2014. – № 603-604. – 16 - 29 июня.
 54. Illegal immigrants in Mexico. – From Wikipedia, the free encyclopedia.
 55. Миграционная политика в странах Западной Европы. [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://www.5ka.ru/37063/1.html>.
 56. К 2036 году трудовые мигранты принесут мировой экономике почти 40 трлн. долларов. [Электронный ресурс]. – 2011, 28 июля. – Режим доступу: <http://www.naim.ru/nodes>.
 57. Малиновська О.А. Міграція та міграційна політика в Греції: приклад міграційного перерходу / О. А. Малиновська // Демографія та соціальна політика. – 2010. – № 2. – С. 75-85.
 58. Італія і «невидимки» // Європійс. – 2013, 15 лютого.
 59. Голландс С. Тени в раю / С. Голландс // Аргументы и факты в Украине. – 2011. – № 46. – С.8-9.
 60. Мигранты ворочают миллиардами // Эхо планеты. – 2012. – № 47. – С. 18.
 61. Страноведческий каталог «EconRus» >> Эритрея (2012). [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://catalog.fmb.ru/eritrea2012-7.shtml>.
 62. Щербакова Е. В 2013 году сумма денежных переводов международных мигрантов... / Е. Щербакова // Демоскоп Weekly. – 2014. – № 583-584. – 27 января - 9 февраля.
 63. Щербакова Е. Самые крупные получатели денежных переводов – до 60 миллиардов долларов США и более – Индия и Китай / Е. Щербакова // Демоскоп Weekly. – 2014. – № 583-584. – 27 января - 9 февраля.
 64. Еремеева А. Евросоюз обещает превратиться в «неприступную крепость» для беженцев из Северной Африки. [Электронный ресурс]. – 2011. – Режим доступу: <http://www.expert.ua/articles/8/0/8568/>.

РЕЗЮМЕ

ГЛОБАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА НАЧАЛА XXI ВЕКА (НА ПРИМЕРЕ БЕЖЕНЦЕВ, ВЫНУЖДЕННЫХ ПЕРЕСЕЛЕНЦЕВ И НЕЛЕГАЛЬНЫХ МИГРАНТОВ)

Лавер А. Г. (Ужгород)

В статье изучаются вопросы динамики численности беженцев, вынужденных переселенцев и нелегальных мигрантов на протяжении XX - начала XXI веков. Рассматривается динамика их численности по континентам земного шара и по отдельным странам.

Ключевые слова: беженцы, вынужденные переселенцы, мигранты, динамика численности.

SUMMARY

GLOBAL PROBLEMS OF MANKIND AT THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY (THE CASES OF REFUGEES, DISPLACED PERSONS AND ILLEGAL MIGRANTS)

O. Laver (Uzhhorod)

In this paper we study the dynamics of the number of refugees, internally displaced persons and illegal migrants over the XX - beginning of the XXI centuries. The dynamics of their population over the continents of the globe and for individual countries are under investigation.

Keywords: refugees, internally displaced persons, migrants, population dynamics.

Надійшла до редколегії 30. 08. 2016 р.